

**PREDAN
BOŽJEMU
KLICU...**

str. 2

**MOTKA PA
DOMOTOŽJE**

str. 8

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 21. oktobra 1993 • Leto III, št. 21

OPOMIN! KOMU?

Sodišče v Veszprému je izreklo opomin znanemu ekonomistu in politologu Lászlu Lengyelu, ki ga je - kot smo že poročali - ovadil sam ministrski predsednik József Antall. Prvi naj bi bil žalil državo, ko je na nekem javnem predavanju govoril o vse večji korupciji, tudi na najvišji državni ravni. Vlada je to kritiko tretirala kot kaznivo dejanje.

Sprva smo bili nekoliko presenečeni, da so to zadevo začeli obravnavati v tako kratkem času, ko pa bi - glede prezaposlenosti madžarskih sodišč - po vseh izračunih morala priti na vrsto šele čez kako leto ali dve, ko sedanji predsednik vlade mogoče niti ne bo več premier. Kot kaže, vsi državljani pa vseeno nismo tako enaki, kakor to nekateri radi razglašajo. Malenkost. Bistveno je to, da sodišče vseeno ni podleglo. Kljub precejšnjemu političnemu pritisku. Saj je le malo takih ljudi, ki bi si ob vsej tej zadevi mislili, da je splošna kritika vlade kaznivo dejanje. Tisti na oblasti so seveda prepričani o tem, oziroma želeli so precedens. Da bi s tem zamašili usta vsem bodočim kritizerjem.

Sodišče v Veszprému pa je pokazalo, da sodišče mora biti sodišče in ne podaljšana roka oblasti.

Zdaj si pa oglejmo le nekaj gospodarskih primerov sumljive narave. Tiste, ki so znani že tudi najširši javnosti. (Znani ekomonist po zna verjetno na ducate takih zadev, ki javnosti še niso znane.) Izjava finančnega ministra je bila kot strela z jasnega, da je zaradi nepravilnega (nezakonitega) poslovanja nekaterih bank bančništvo - preko njega pa

Kuratorij Košičevega sklada Vas vabi na simpozij

KOŠIČ IN NJEGOV ČAS.

Srečali se bomo v kulturnem domu v Števanovcih v soboto, 23. oktobra 1993 ob 10.00 uri.

Program simpozija:

10.00 Pozdravni nagovori

10.30 Referati in razprava:
dr. Jožef Smej (Maribor)
Življenje in pomen Jožeta Košiča

dr. István Fried (Szeged)
K življenjskemu delu Jožeta Košiča

Lojze Kozar st. (Odranci)
Versko življenje na Gornjem Seniku v Košičevem času

dr. Albina Nečak-Lük (Ljubljana)
Sociolingvistični položaj

Porabja v Košičevem času
dr. Martina Orožen (Ljubljana)

Košičev prispevek k zvrstnemu oblikovanju knjižne prekmurščine
Stjepan Lukač (Budimpešta)
Tudományos Gyűjtemény, eden od virov Košičevih del

12.30 Odmor

13.00 Referati in razprava
Lojze Kozar st. (Odranci)
Slomškova Blaže in Nežica in Košičev Zobriszani Szloven i Szlovenka...

mag. Majda Potrata (Maribor)

Košičeva verzifikacija
Marija Bajzek-Lukač (Budimpešta)

Kratki navuk vogrskoga

jezika-nastanek in izrazje
Vlado Nartnik (Ljubljana)
K variranju imen panonskih knezov v Košičevih Sztarinah...

mag. Marko Jesenšek (Maribor)

Primeri skladijskega zgoščevanja pri Jožetu Košiču

mag. Irena Stramlič-Breznik (Maribor)

Tvorjenke v Košičevem delu Zobriszani Szloven i Szlovenka...

dr. Zinka Zorko (Maribor)
Oblikoslovna analiza besedila Zobriszani Szloven i Szlovenka...

15.00 Zaključek simpozija

stranke - prikrajšano za 20 milijard forintov (to je ogromno denarja). Po domače povedano, izginilo je toliko denarja, pa zaenkrat nihče ne ve, noče vedeti, kako, kam. Ravno te dni je veliko ogorčenje, da so štirim vodilnim pri DD za upravljanje državnega premoženja, ki so jim celo odpovedali delovno razmerje, izplačali nadomestilo v višini 60 milijonov forintov. (V monoštrski tovarni svile pa kakih 30-40 tisoč forintov.) Tudi vojska (ministrstvo za obrambo) je vpletena v razširjeno afero z nafto, z večmilijardno škodo. V zvezi s privatizacijo je veliko špekulacij in tudi goljufij. Različne fundacije (seveda tiste, ki so blizu vladnim krogom) požrejo ogromno denarja iz privatizacijskih virov. O tem se ne ve koliko, ker pristojni enostavno ne dajo odgovora niti parlamentu, češ da gre za poslovno skrivnost. Bivšemu podpredsedniku največje koalicijske stranke je Agencija za privatizacijo za scenarij reklamnega filma izplačala kar 28 milijonov. Tista agencija je nasploh za "reklamo" izplačala - po njihovih podatkih - 420 milijonov (s tem so podpirali v glavnem provladne časopise). Uradi, uradniki v zvezi z lastninjenjem ogromno porabijo. Tako da državni proračun komaj kaj vidi iz privatizacijskega denarja. Vodilna vladna stranka MDF je opozicijski stranki Fidesz podarila stavbo velike vrednosti, ki jo je ta kar prodala itd.

Torej govoriti o korupciji na vrhu je kaznivo dejanje. Kakšno dejanje pa je korupcija?

PREĐAN BOŽJEMU KLICU IN SLOVENSTVU

(Pogovor z g. I. Camplinom)

BIL JE TO NADVSE ZANIMIV OBISK. Gospod Ivan Camplin, duhovnik, človek, razumnik, ki skrajša neopazno nosi svojih osem križev, nas je sprejel pristrčno, kot da smo stari znanci. Seveda smo največ govorili o njegovem novem poslanstvu - maševanju v slovenskem jeziku v gornjeseniški cerkvi, njegovih pogledih na slovensko bogoslužje v Porabju ter na slovenstvo nasploh.

Že nekaj časa smo načrtovali obisk pri vas, gospod Camplin; zanima nas namreč, kako je prišlo do tega, da ste začeli maševati na Gornjem Seniku, je to odločitev slovenskih ali madžarskih cerkvenih oblasti ali vaša osebna odločitev?

"Povedal vam bom celo zgodbo. 5. maja letos smo imeli v naši martinjski kapeli duhovniško konferenco, ki se je je udeležil tudi naš škof, gospod Franc Kramberger. 7. maja sem dobil duplikat pisma, ki ga je pisal škof Kramberger v Sombotel. Potem sem sklenil, da obiščem župnika na Gornjem Seniku in se z njim pogovorim o tem, naj bo tu čim prej slovenska maša. O tem sem pozneje pisal obema škofoma, mariborskemu in sombotelskemu in oba sta pozitivno odgovorila ter menila, da so razen maš lahko tudi drugi obredi, poroka, krst, pogreb, na željo vernikov v slovenščini. Potem sem vse do srede avgusta to vprašanje postavljaj na različnih sestankih, konferencah, kajti konkretnega ni bilo nič odločnega. Ves čas sem se nekako ponujal, ker sem pač najbliže, med drugim pa je v preteklosti Martinje prav tako spadalo v gornjeseniško faro. Čakal sem torej dalje, se vmes pogovarjal tudi z Gornjeseničani, ki so mi rekli, da so bili na ponovnem obis-

ku pri obeh škofih in oba sta rekla, da dovolita slovensko mašo. Oni seveda čakajo, da pride kakšen duhovnik, pa ni nobenega. Tako sem se spet ponudil in verniki so rekli, da bi bili veseli, če bi začel čimprej

ponudil, da bom maševal v seniški cerkvi. Nekoč sem se prav tako ponudil za izseljeniškega duhovnika v Franciji in bil tam dve leti med slovenskimi rojaki. Za take korake je pač potreben pogum."

"... moje delo v Porabju me bogati in osrečuje."

slovensko maševati. Odločil sem se, da začnem po veliki maši, torej po 15. avgustu. Dogovoril sem se tudi s seniškim župnikom in začel ob nedeljah zjutraj maševati."

Vi ste se torej samoiniciativno odločili, v dogovoru z madžarskim župnikom in seniškimi verniki, da greste maševati. Niso vas določile cerkvene oblasti?

"Ne, povsem sam sem se odločil in žal mi je, da se nisem že prej. Ni bilo nobenega dekreta. To sem povedal že tudi vaši kolegici s televizije, ki je prav tako mislila, da so me določili moji nadrejeni. Torej - sam sem se ponudil, ker sem najbliže, poudarjam pa, da to jemljem kot začasno rešitev; fara Gornji Senik namreč mora v doglednem času dobiti stalnega slovenskega duhovnika! Vem, da so si Gornjeseničani vse od smrti gospoda Kiharja dalje prizadevali dobiti slovenskega duhovnika; vem, da se je mnogo trudila tudi Zveza Slovencev in še kdo. Vendar cerkveni mlini meljejo silno počasi in tako sem se jaz pač sam

Vaša življenjska pot, gospod Camplin, je vsekakor zelo zanimiva in razgibana...

"Da; bil sem dve leti med izseljenci v Franciji, bil sem priča madžarske zasedbe Prekmurja in takrat obsojen na pet let ječe; bil sem tudi dolga leta župnik v Dobrovniku..."

In kaj menite o Porabju, o porabskem vsakdanjiku, o prihodnosti slovenskega življa za Srebrnim bregom?

"Veste, to je prekratek čas, da bi lahko z gotovostjo rekel kar koli. Meja je odprta še premalo časa, da bi probleme poznal do podrobnosti. Všeč mi je, da v cerkvi zelo lepo pojejo; moje delo v Porabju me bogati in osrečuje. Opažam, da se iz nedelje v nedeljo cerkev bolj polni, pogrešam pa mladino. Za to, da bodo tudi mladi prihajali k slovenski maši, pa lahko največ naredijo starši. In čudim se, da starši, ki se imajo za Slovence, ne vzgajajo svojih otrok v ljubezni do materne jezika in kulture."

Slovenski duhovnik lahko v Porabju za ohranjanje slovenstva prav-

zaprav naredi mnogo več kot na primer učitelj...

"Prav gotovo! Ampak le duhovnik, ki je res zavezen. Duhovnik ima namreč mnogo več "občinstva", razen tega pa spremlja ljudi od rojstva do smrti. Res je škoda, da od smrti župnika Kiharja Gornjeseničani niso imeli slovenskega bogoslužja. Pred šestimi leti se je torej nekako začel izpostavljati problem župnišča; gospod Smej je ogromno hodil po evropskih državah in Ameriki ter med izseljenci zbiral prispevke za novo župnišče. In to novo župnišče je bilo v bistvu zgrajeno za novega slovenskega duhovnika. Toda škofje tudi takrat niso izpolnili obljube. Župnišče je blagoslovil mariborski škof dr. Smej, sombotelski škof pa je menda nenedoma zbolel in ni mogel priti. Slovenskega duhovnika pa vendarle ni bilo od nikoder."

Asimilacija v Porabju je pač naredila svoje; to je zgodovinsko dejstvo. Kaj menite, bi se ta proces dal v sedanosti nekako vsaj blažiti?

"Vsekakor se porabski Slovenci morajo predvsem zazreti v svojo prihodnost. Asimilacija je kruto dejstvo, a pri njenem omejevanju lahko naredi odločilne korake v pozitivno smer prav cerkev. Pridobiti je potrebno vse starostne skupine prebivalstva, jih vzgajati v slovenskem duhu. To pa, spet poudarjam, lahko dela le narodno zaveden duhovnik! Trenutno so storjeni le prvi koraki. Seniška fara mora v doglednem času dobiti stalnega slovenskega duhovnika. Pozneje pa morajo biti slovenski obredi vsepovsod tam, kjer slovenski verniki to želijo."

In kakšne, mislite, da so poti do tega stalnega slovenskega duhovnika? Vemo namreč, da je v letošnjem letu odšel na

študij teologije v Slovenijo študent iz Porabja...

"Računati nanj je le ena izmed poti; kdo ve, če se bo želel vrniti sem v Porabje, razen tega pa biv tem času, torej nadaljnjih šest let, še ogromno izgubili. Bog daj, da bi se fant vrnil med rojake, toda do takrat Porabci prav tako potrebujejo stalnega slovenskega duhovnika."

Moram pa reči še, da me je presenetil članek dr. Vilka Novaka v slovenskem verskem tedniku Družina, kjer piše nekako takole: Sicer pa, kaj se škofje sprenevedajo, saj imajo tri duhovnike iz sombotelske škofije, ki so po rodu Slovenci in brezhibno govorijo slovenski jezik! To so: kanonik Zavec, župnik Šomenek ter župnik Toth; Novak sicer piše, da sta duhovnika Zavec in Šomenek bila pregnana iz te škofije, za gospoda Totha pa vemo, da je že nekaj let župnik v Števanovcih, torej v Porabju. Seveda lahko gospodu Novaku pritrdim; res je, kar piše in boli me, da je tako. Vsekakor se bom trudil svoje poslanstvo opravljati častno in dostojanstveno, še enkrat pa poudarjam, da je to začasna rešitev. Upam, da bodo Slovenci v Porabju strnili svoje vrste v obrambo slovenstva; v tem jim želim iskreno in iz srca pomagati, kolikor je v mojih močeh."

Hvala vam, gospod župnik. Naj vam Bog da še mnogo moči in srčnosti, vaš angel varuh naj vas vodi pri vašem plemenitem poslanstvu!

Nad tihe martinjske gozdove se spušča večer. Gospod Camplin odhaja maševati v bližnjo kapelico. Pridružimo se mu. V spokojnosti svetega hrama skupno zapojemo Kraljica venca rožnega...

VALERIJA PERGER

PRESEDNIK DRŽAVNEGA ZBORA MAG. HERMAN RIGELNIK V BUDIMPEŠTI

MADŽARSKA IN SLOVENIJA SKUPAJ V EVROPO

Slovenska parlamentarna delegacija, ki jo je vodil predsednik državnega zbora mag. Herman Rigelnik je bila dva dni v gosteh pri predsedniku madžarskega parlamenta dr. György Szabadu in drugih visokih politikih Madžarske. Z delegacijo se je pogovarjal tudi predsednik države Árpád Göncz. V delegaciji je bila tudi poslanka prekmurskih Madžarov Maria Pozsonec.

Na pogovoru pri predsedniku parlamenta dr. György Szabadu so obravnavali več tem, povezanih z odnosi med Madžarsko in Slovenijo, pa tudi v širšem evropskem prostoru. Tako je predsednik madžarskega parlamenta poudaril velik interes za mir in varnost v tem delu Evrope. Pri tem je nadvse pomembno dobro in vsestransko sodelovanje med sosednjima državama, Madžarsko in Slovenijo. Predsednik državnega zbora mag. Herman Rigelnik je na tem pogovoru tudi dejal, da je zelo pomembno skupno nastopanje Slovenije in Madžarske v različnih evropskih ustanovah.

Tako so se pogovarjali o madžarskih izkušnjah pri pridruženem članstvu v Evropski skupnosti in se dogovorili za usklajene aktiv-

nosti in nastope, in enako velja za skupne dogovore glede interparlamentarne unije.

Madžarska stran je slovensko delegacijo seznanila z letos sprejetim Zakonom o narodnih in etničnih skupinah. Zlasti z madžarske strani je prevladovalo prepričanje, da so v madžarskem parlamentu 7. julija sprejeli zelo pomemben in manjšinam ustrezen zakon. O številnih pripombah, ki so jih izrekli predstavniki manjšin, nenačrtne tudi na konferenci v Szentendreju, seveda zagovorniki tega zakona niso govorili. O vlogi manjšine sta s slovenske strani govorila tudi magister Rigelnik in poslanka Pozsončeva ter poudarila, da so manjšine pomembna vez med državama.

Del pogovora je bil namenjen tudi gospodarskemu sodelovanju med državama. Menili so, da gospodarski stiki zaostajajo za ostalim sodelovanjem, kar bi morali popraviti. Zavzeli so setudi za čimprejšnjo izgradnjo sodobnih prometnih povezav, kjer sta na prvem mestu avtocesta in železnica. Glede manjšin in gospodarskega sodelovanja pa so menili, da bi ravno z naložbami v krajih, kjer živijo porabski Slovenci in prek-

murski Madžari, storili največ za ohranitev in razvoj teh skupnosti. Tudi na tem področju so sedanji rezultati sila skromni.

Madžarski in slovenski parlament želita v bodoče sodelovati še uspešneje, zato se bodo povezovali posamezni odbori, ki so specializirani za konkretna delovna področja.

Več kot protokolarni so bili tudi pogovori slovenske delegacije s predsednikom Madžarske, s predstavniki komisije za zunanje zadeve in Andrásom Kelemenom, državnim sekretarjem v zunanjem ministertvu.

Obisk slovenske parlamentarne delegacije s vzbudil tudi precejšnjo medijsko pozornost; magister Herman Rigelnik pa je dal tudi več intervjujev. Madžarske novinarje je med drugim zanimalo, kako gleda Slovenija na krizo na Balkanu, kako bo urejala odnose s Hrvaško, pa tudi, kakšen je položaj madžarske manjšine. Predsednik državnega zbora je dejal, da so pravice manjšine zagotovljene, v življenju pa prihaja do nepravilnosti.

eR

PISMO IZ SOBOTE

NOČNO MANTRANJE

Večina ljudstva ma nouč za tisti falat dneva, gda bi se človek naj spočino, spočino od mantranja podnevi. Zato si je človek posteale zmisló, ka leko tau počivanje ležečki opravi, nej pa stoječki, kak tou dela nekša živina. Včasi je bila zadosta čista navadna postela, blanja, slama, kukorščice ali pa samo nekša gunja, vržena ta nakli. Kak vse drugo, pa so posteale tó nej mogle vóostati pri vsesplošnom razvoji našoga svejta. Tak leko gnes kupimo vodne posteale, takše ka se vkuper zložijo, ka se vrtijo ka majo notri vsefele električnih aparatov, takše trde, ka jih doktori majo najrajši, pa tak dale, pa tak naprej. V glavnom postel kelko škeš pa kakše škeš, za vsakšoga na svejti se najde takša, ka njemi najbolje odgovarja.

Kak že povejdano, postela je napravljena, ka se na njoj spi in počivle ali pa bi se tou naj bar delalo. Fajn lipou si doj ležeč, vóvtegneš noge, zapreš oči, pokrijejo te senje, tiste najbolje lejpe, starih se človek rad spominja.

Pesnik bi pravo, ka te perauti senjanja odnesejo in položijo na mejki oblak, te pa plavaš, plavaš... vse do te, gda te ne zača grizti grdi čaren pes, pikati kača, plouditi podgane, mrtvec stiskavati za gut, grda baba oči vókopati, kuča na tebe podejirati, ogenj po glavej pečti, vó iz nousa črvi iti... te pa enjaš plavati na mejkon oblaki in se zbidiš čista moker od straja. Na začetki spoj človek nemre gorpriti, če je tou vse bila istina ali pa se njemi je tou vse vkuper senjalo. Neštérni ob vsen ton kcuje še kričijo, tak ka gor zbidijo eške vse druge, ka so v istoj kuči. Ednomi po takšnon blajženom počivanji trbej na WC, drugi palik se mora muji z mrzlo vodo, gestejo pa takši tó, ka pokadijo pou škatule cigaretlinov prle, kak dejo nazaj v postelo. Dapa spanje ne pride tak zlejka nazaj. Edni se bojijo zaspati, ka se senje ne bi ponovile, edne pa vse tak vkuper zmejša, ka bole kak ške zaspati, bole njemi tou ne grata. Te pa gda trbej vgojno gorstanoti, je tejo težko pa zmantrano, kak če bi cejlo nouč vouz vlačo. Oči so krvave, glava je pa tak naraji, ka njoj vsakši najmenjši šum dela v možganaj potres. Najujše od toga pa je, ka te trbej vsakšomi razlagati, ka je vse tou nej od pijače pa od bandanja dugo v nouč.

Mogouče že cejli čas čakate, ka mo od kakšnoga drugoga mantranja v posteli tó vóovado. Ali tou je gnes nej moj namen, zatou ka tisto nej mantranje, ampak lejpo delo. Mogouče se sto pita, če moja tašča Regina, trno čedna ženska, tó kaj takšoga senja, ka njoj mouti nočni počinek. Moran van praviti, ka ge tou ne ven. Takšo mi nigdar vó ne ovadi, pa najinivi posteli so tó fejst, fejst raznok, vsakša na svojon kraji naše kuče. Lejko pa van vóovadin neka drugoga. Nej dugo nazaj san bio čista takšen, kak san odzgora napiso. Vgojno san vóvido, kak če bi šou tank prejk po meni. Moj nočni počinek so zmoutile grde senje. Senjalo se mi je o mojoj tašči Regini.

Ibolya Dončec

odgovorna urednica

MIKI

PRVA OBLETNICA ODDAJE SLOVENSKEI UTRINKI

10. oktobra je minilo leto dni, odkar se je na 2. programu MTV zaslišal signal oddaje Slovenski utrinki.

V preteklem času smo pripravili približno 25 oddaj. V začetku so bile naše oddaje na programu istočasno z romunskimi, gledali so jih lahko le na zahodnem delu Madžarske, nekatere porabske družine programa niso mogle sprejemati, ker njihovi sprejemniki niso bili nastavljeni na ustreznih oddajnikih. Ta problem je bil rešen v začetku tega leta, od takrat nas lahko spremljajo po vsej Madžarski.

Že v prvi oddaji smo gledalcem napovedali, da želimo pripravljati informativne oddaje. Ker so naše oddaje na programu vsakih štirinajst dni, ne moremo biti aktualni, vendar pa se z aktualnimi dogodki naši gledalci lahko

seznanijo tudi v vsakodnevnih oddajah Regionalnega studia Sombotel.

V teh 25 oddajah smo predstavili navade in običaje porabskih Slovencev, delujoče kulturne skupine v Porabju, prisotni smo bili pri pomembnejših dogodkih, tako doma kot na drugi strani meje, zlasti v obmejnih slovenskih vaseh, delali reportaže z zanimivimi ljudmi iz Porabja in tudi z vidnimi slovenskimi političnimi osebnostmi. Naša kamera je posnela tudi dogajanja v porabskih solah, gledalce smo informirali o položaju slovenskega jezika in javnem življenju v Porabju itd.

Moramo poudariti, da je pretežni del reportaž, ki se pripravljajo v Porabju, v porabskem narečju, kajti večina tukaj živečih Slovencev ne obvlada knjižnega

slovenskega jezika. Zaradi političnih razmer so bili porabski Slovenci več kot 40 let odrezani od matice in tako so bili prekinjeni jezikovni in kulturni stiki med narodnostjo in matičnim narodom.

Zastavili smo si cilj, da po eni strani ohranjamo in negujemo porabsčino, po drugi strani pa gledalcem približamo jezik in kulturo matice.

Pri tem pa so nam že do zdaj veliko pomagali kolegi iz Slovenije, tako TV Slovenija kot Regionalni studio v Mariboru.

V prihodnje bi želeli še dalje sodelovati in vzpostaviti čim tesnejše stike z vsemi slovenskimi televizijskimi hišami, kakor tudi z zamejskimi studiji na Koroškem in z morebitnim slovenskim studiem v Italiji.

OD SLOVENIJE..

POLICIJSKA STAVKA

Največ pozornosti in razburjanja, predvsem na mejah, je v zadnjem obdobju povzročila stavka slovenskih policistov. Ker je prihajalo do številnih zapletov in zastojev v prometu, je o stavki razpravljala tudi slovenski parlament. Poslanci so sprejeli zahteve vlade in potrdili predloge štirih zakonov po hitrem postopku. Gre za dopolnitve zakonov o notranjih zadevah, zračni plovbi, izvrševanju kazenskih sankcij in o carinski službi. Omenjeni zakoni policiji, kontrolorjem letenja, carnikom in usložbenecem v kazenskopoboljševalnih zavodih omejujejo pravico do stavke.

O SLOVENIJI V OZN

"Slovenija napreduje k stabilnosti in rasti ter postaja trdni del mednarodnega gospodarskega sodelovanja," so bile besede slovenskega veleposlanika v Organizaciji združenih narodov dr. Danila Türka, ko je govoril v razpravi na generalni skupščini svetovne organizacije. V svojem govoru je predvsem izpostavil gospodarstvo Slovenije in njena prizadevanja za vključevanje v svetovne gospodarske tokove. Dr. Türk je tudi napovedal, da bo Slovenija kmalu postala članica GATT.

ZDRUŽENJE VETERANOV VOJNE ZA SLOVENIJO

V ljubljanskem Cankarjevem domu so pred kratkim slovesno ustanovili Zdrženje veteranov vojne za Slovenijo. To je nepolitična, stanovska organizacija članov, ki jih združujejo dejanja, ki so prispevala k slovenski osamosvojitvi in jih povezuje skrb za svobodno, mirno in varno Slovenijo.

JAKIN NI VEČ DIREKTOR SOVE

Slovenska država nima sreče z direktorji varnostno obveščevalne službe. Tako je pred kratkim odstopil tudi zadnji direktor Silvan Jakin.

LEVÉLVÁLTÁS

Érdekes és tanulságos levelet hozott a postás a Magyarországi Szlovének Szövetségének címére. A levél dr. Fodor Gábertól a Magyar Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságának elnökétől érkezett. Az ügy előzményéről annyit kell tudni, hogy a Heti Magyarországi szept. 3. számában megjelent BETILTOTT KISEBBSÉG c. cikkben a következő jelent meg.

"A Rába-vidéki vendek érdekszövetségét látjuk el - mondja dr. Talabér Zsolt, Kétvölgy polgármestere. - Felkutatjuk múltunkat, kultúránkat, néphagyományainkat. Neves történeszeket, nyelvészeket kértünk föl a kutatómunka vezetésére. Készül a vend szótár is. Ezenkívül a minden napok dolgaiban is segítünk tagjainknak. Fölvesszük a kapcsolatot a más vidéken, országok-

ban élő vendekkel, így az amerikaiakkal is. Nagyon örülünk annak, hogy hosszú harcunk után májusban az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága elismerte a vend etnikumunk múltbéli és jelen létezését. Dr. Fodor Gábor elnök úr örömmel üdvözölte, hogy szövetségünk politikai érdekektől mentes, s nem irányul senki, sem-

milyen szervezet ellen."

A megjelent cikk kapcsán a Szlovén Szövetség elnöke levélben fordult dr. Fodor Gáborhoz, melyben kérte, hogy a cikkben leírtakról tájékoztassa a szervezetet. A félreértések elkerülése végett szeretnénk a válaszevél teljes szövegével megismertetni az olvasót.

A szerkesztőség

Magyar Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság

"Tisztelt Elnök Úr!

Megkaptam az 1993. szeptember 10-én kelt levelét. Szeretném tájékoztatni, hogy a Heti Magyarország 1993. szeptember 3-i számában dr. Talabér Zsolt állítása nem felel meg a valóságnak. Az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságának nincs joga egyetlen kisebbséget sem elismerni, és természetesen nem is ismerte el a Magyarországi Vendek Szövetségét sem. Különösen nem tehetette ezt a bizottság a törvény elfogadása előtt.

A Bizottságnak 1993. február 17-én küldte meg Zsámpár László elnök és dr. Talabér Zsolt titkár a szövetség Alapszabályát, bírósági bejegyzését, a KSH levelét és a vend nép történetéről szóló rövid összefoglalót. Erre mint a bizottság elnöke válaszoltam Zsámpár Lászlónak 1993. április 5-én. Levelemben megköszöntem, hogy tájékoztatta a bizottságot a Szövetség megalakulásáról és tájékoztattam, hogy mellékelten beküldött irataikat nyilvántartásba vettük.

Szeretnék idézni egy részt a rövid levelemből, amely véleményem szerint nem ad félreértésre okot, és nem jelenti a Vendek Szövetsége elismerését. "Örömmel üdvözölöm azon cskítüzéseiket, mely szerint politikai érdekektől mentesen kívánnak tevékenykedni és tevékenységük nem irányul senki és semmilyen szervezet ellen. Külön örülök annak, hogy együtt kívánnak működni a Magyarországi Szlovének Szövetségével. Levelüket megküldtem tájékoztatásul a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökének, dr. Wolfart Jánosnak is és kértem a Hivatal állásfoglalását." Az 1993. május 12-i második levelében elnök úr és dr. Talabér Zsolt két kérést címzett az Emberi jogi bizottsághoz. Arra kértek, hogy a mellékelt KSH levelét tanulmányozzuk, másrészt arra, hogy a "kisebbségi törvény előkészítésekor, illetve tárgyalásakor segítsük elő a vendég hivatalos szerepeltetését, hogy végre törvényesen elismert etnikum legyen."

Az 1993. június 30-i válaszevelemben az Elnök urat arról tájékoztattam, hogy levelét, és a "Népvándorlásról" szóló mellékelt anyagot ismertettem a bizottság május

25-i ülésén, és megküldtem Wolfart János államtitkár úrnak is. Felhívtam figyelmét arra e levelemben, hogy kb 2 hét múlva (júniusban) lezárulnak a hatpárti egyeztető tárgyalások, és arra is, hogy a hatpárti megegyezés szerint csak 13 nemzetiség minősül "honos népcsoportnak"; a bolgár, a cigány, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az ormény, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán. Ismertettem azt is, hogy a hatpárti egyeztető fórumnak volt egy olyan javaslata is, hogy amennyiben a fentiek kivül valamely kisebbség megfelel a törvényben foglalt feltételeknek, azaz "legalább 1000, magát e kisebbséghez tartozónak valló választópolgár e tárgykörben kérelemmel fordulhat az ilyen ügyben kizárólagos illetékességgel rendelkező Fővárosi Bírósághoz". Emlékeztettem őket arra is, hogy ebben a kérdésben "A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól" szóló törvény fog rendelkezni és a részletes vita során "csiszolódhat" a törvényjavaslat.

Nagyon köszönöm, hogy értesített az újságcikkről, ugyanis a benne foglaltak valótlanok.

Budapest, 1993. szeptember 27.

Tisztelettel:

Dr. Fodor Gábor

Dr. Fodor Gábor
elnök

OPRAVIČILO SLOVENSKIM BRALCEM

Opravičujemo se slovenskim bralcem oz. bralcem, ki ne govorijo madžarsko, da smo objavili prispevek v madžarsčini. Storili smo to zaradi občutljivosti tematike, kajti ne bi si želeli, da bi nas zavoljo prevoda ovadili zaradi neverodostojnosti. Povzete v slovenščini bomo objavili v naslednji številki.

UREDNIŠTVO

SPLOJ KORAŽNO JE BILAU

V Števanovca Kovačovo držino sam gorapoisiko. Žau, gda sam par njij odo, vertinja Marika nej bila doma, zato ka ranč delala. Gazda Vili je bijo doma z dvōmi mlajši. Ranč dobroga reda sam prišo, zato ka so mlajši te končali s včanjaum.

"Z Verice sam prišo sč v Števanovce od Žralini, zato ka mi je žena odtec valaun. Dva brata sva bila, drugi brat je zdaj tu v Števanovca. Ranč tak kak dja, sč se je oženo. Tu v šaula vči. Osamdesetsed-moga sva začnila ram zidati z žanauv. Preveč sam rad, ka sam v takšo lepo mesto prišo. Vsikiš ma rad ma, dapa dja ti vsakšoga pošujem. Tak poznam, ka ma je ves nutrazela. Nejga tak, ka bi stoj tau pravo, ka te z Verice prišo k nam. Dobre sausede mam. Kak vidiš, Reja je zdaj tu prejkprišla malo parpovejdat k nam."

Kak si nazaj brodiš na tista lejta, gda si eštje v šaulo odo?

"Sploj koražno pa veselo je bilau. Vedo sam s fudi igrati, skur vsakšo nedelo smo v krčmej igrali. Batjin Toni, Nčmeth školnik, brat pa stari fudaš so me včili igrati. Od sterugamau sam se oženo, od tistogamau mi tau že žena nej dopis-tila, ka bi v krčmau igrat odo. Če sam pa nej igro, te smo pa v kulturnom daumi bili. Tam je mladina vtjupprišla. Te eštje nej bilau tak televizije po vesi pa mladina tu bola v vesi ostala. Nej tak kak zdaj, ka furt se v Varaš pelajo. Tau je bilau v soboto pa v nedelo. Druge dneve tau nej bilau, zato ka so nam doma furt delo dali. Več nam tarbelo delati, kak zdaj tej mlajšom. Zimé so tu sploj koražne bile. Zato, ka smo kukarco pa guščice odli ljopat kaulak

po vesi. Človak kumar čako, ka aj vačer baude. Tau ponauvom že nika nejga, zato ka vsakši svojo redi. Istino, ka že lüstvo ranč ne gazdōjva tak kak prvin.

Mi smo meli krave, svinje, vse. Pa zvekšoga mati pa mi smo je opravljali,

zato ka so oča krčmar bili. Spaudnje klase sam na Verico odo, zato ka te eštje bila šaula. Drudje pa v Števanovce. Gda sam vōpoodo, te sam se pa za tišlara vōnavčō.

Na pamat ti pride kakša vesela ali koražna štorija, ka ste v šauli kaj delali?

"Nej smo dobri bili te tu nej, dapa zato takšo smo nej smeli naprajti v šauli kak zdaj. Te je eštje malo bola sigurno bilau. Te eštje školnik nico sibo. Vtjup nas postavō pa smo rutjč mogli držati. Tak nam gora zmlato, ka se je vse prašilo. Ali če tau nej valalo, te k starišom tišo domau pa pravo, ka je pojap lagvi bijo. Pa te znauva so nas sprašili."

Kak je bilau v prvi lejta, gda ste v šaulo prišli?

"Sploj težko, zato ka smo malo vedli vugrstji. Gda smo doma mali bili, mi smo zvekšoga slovenstji gunčali. Gda smo v tretji klas šli, te smo se že malo bola vugrstji navčili. Naši

mlajši so pa ranč naapuak. Oni se zdaj v šaula včijo slovenstji. Razmeti vse razmejo, dapa dōjn vugrstji gučijo. Če njim kaj človek slovenstji povej, oni vugrstji odgovarjajo.

Prvin na Verici človak vugrsko rejč ranč nej čōjo. V krčmej v bauta ali gda

dja menši bijo, te se je soboto vačer lüstvo že na nedelo kreda djavalo. Na zajtrik, na obed, zato ka so k meša šli."

Kak pa tvoja družina?

"Mi v nedelo ne delamo. Parpudnaun k meša de-mo, popudneva pa po-čivamo. Mlajši ranč tak, zato ka sin je mali dvornik."

Ka misliš, kakšni žitak čaka na mladino, povej-mo na takše kak tvoji mlajši?

"Kak dja brodim, dosta dobro nej. Lüstvo ednoga za drudjim tapušilajo. Zdaj že skur vseedno, če se stoj vōnavči ali nej, zato ka delo etak pa tak ma ne vejo dati. Miiva z žanauv sva eštje srečniva, ka mava delo. Dučas, ka de mlajšom delat trbelo titi, dučas pa že nika baude. Ali baukse ali laguvejše.

Vala baugi ižo smo si že prvin zozidali, tak ka strejo mamo više glave. Masau pa mlejko mo zato meli, ka telko mare mo furt držali, ka nam trbej. Če delo ranč nemo meli, od gladi zato ne merjemo."

K. Holec

PESMI IZ DOMAČE POKRAJINE

Člani Slovenskega društva v Budimpešti so veselo sprejeli vest, da jih bo 2. oktobra obiskal ansambel Lacija Korpiča in ženski kvartet iz Monoštra. Na to prvo jesensko srečanje je prišel tudi predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnok. Veselili smo se tudi obiska veleposlanika Republike Slovenije in njegovih sodelavcev.

Na srečanju smo se pogovarjali med drugim o manjšinskem zakonu. Skupna ugotovitev je bila, da je vsekakor dobro, da je bil zakon sprejet, istočasno smo se pa zavedali, da bodo maloštevilčne manjšine težko zado-stovale pogojem, ki jih zakon predpisuje.

Nadaljevali smo v bolj sproščeni obliki in sicer v bližnji restavraciji. Nastop ansambla Lacija Korpiča in ženskega kvarteta nas je spravil v dobro voljo. Poslušali smo lepe slovenske pesmi, katere smo v Budimpešti že skoraj pozabili. To je bilo za nas nekaj posebnega.

Čestitamo in se zahvaljujemo ansamblu in pevkam.

... DO MADŽARSKÉ

XVIII. SREČANJE MANJŠIN

Od 15. do 17. oktobra je bilo v Bratislavi na Slo-vaškem XVIII. srečanje narodnostnih skupnosti sosednjih dežel. Orga-nizirala ga je Kulturna Zveza Hrvatov na Slo-vaškem skupaj z ostalimi narodnostnimi zvezami, pod pokroviteljstvom predsednika in kulturnega ministra Republike Slo-vaške. Tema posvetovanja je bila Kultura narodnih manjšin v zrcalu evropskih sprememb.

MANJŠINE V PROSTORU ALPE-JADRAN

21. in 22. oktobra je potekal v Poljčah simpozij z naslovom Manjšine v prostoru Alpe-Jadran. Orga-nizatorji simpozija so bili Delovna skupina za manjšine Alpe-Jadran, Vlada Republike Slovenije in Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Vsebina simpozija je bila osredotočena na tri glavne teme, ki so povezane s specifičnostjo prostora Alpe-Jadran. (Socialno-ekonomski in politična transformacija manjšin v prostoru njihove avtohtone naselitve; Manjšinske pravice v okviru človekovih pravic v evropskih dokumentih, Kulturno jezikovna pestrost in problem ohranjanja narodnost-ne identitete.)

VSE VEČ OBISKOV V PORABJU

V zadnjih letih se je precej povišalo število tistih, ki se zanimajo za Porabje. Veliko šolskih kolektivov iz Slovenije se odloča za izlet v Prekmurje in seveda Porabje. Tako so pred kratkim obiskali vasi ob Rabi tudi občinski od-borniki z avstrijske Ko-roške oz. ravnatelj in vzgojitelj dijaških domov v Ljubljani.

MEDNARODNA KONFERENCA O ETNOLOŠKEM RAZISKOVANJU NARODNOSTNIH MANJŠIN

Narodnostna manjšina, narodnost je manjši del naroda, ki ne živi v matični državi in ki se etnično in jezikovno razlikuje od večinskega naroda v skupni državi. Narodna manjšina smo tudi mi, porabski Slovenci. Naša matična država je Slovenija in živimo z večinskim madžarskim narodom v skupni državi, na Madžarskem. Razen nas živi tu še dvanajst manjšin, med katerimi so v največjem številu Slovaki in Nemci. V županiji Békés živi največ narodnostnih prebivalcev od vseh županij na Madžarskem (Slovaki, Nemci, Romuni, Srbi). Prav zaradi tega je bil izbran kraj Békéscsaba že petič za mesto konference, ki se je udeležilo blizu 200 ljudi iz več držav. Posvetovanje se je začelo in končalo s skupno sejo. Med tema pa se je vrstilo 120 predavanj v štirih sekcijah. Iz Slovenije sta prišli dve predavateljici, dva pa sta predavanje odpovedala. Katarina Hirnök-Munda je poročala o vlogi medijev na narodnostno mešanem območju v okolici Lendave. Albina Nečak-Lük pa o sožitju Slovencev in Madžarov v Lendavi oziroma v Monostru.

Podpisana je poskušala odkriti madžarske vplive v svatbeni knjižici "Sztarisinsztvo i zvacinsztvo...". Knjižica je bila sestavljena iz podobnih madžarskih svatbenih knjig. Sestoji sicer iz treh delov. V prvem je snubljenje (sztarisinsztvo) in vabljenje na gostijo (zvacinsztvo) ter pogovor starešin. Drugi del (Zgovárjánya po trej deacski oszobaj) je samo v prvih treh izdajah te knjižice, ki je izšla prvič leta 1807 v Sopronu, potem pa leta 1852 v Sombotelu, 1898 in 1909 v Monostru. Nekaj primerkov in več rokopisov je moč najti še danes pri porabskih družinah, in jih uporabljajo "zvači, družbange". Največ dobesedne skladnosti je med slovenskim in madžarskim tekstom tam, ko se nevesta poslavlja, ko prinašajo jedi in ko se "starešina" pogovarjata. V tretjem delu knjižice so svatbene pesmi, od katerih so nekatere prevedene delno iz madžarsčine.

Svatbene knjižice so bile

razširjene po vsej Ogrski. O tem pričajo tudi podobnosti s teksti iz Transilvanije (Erdély). **Szlobod snehé** (Sztarisinsztvo, 1898, 37./1909, 31.) in **Asztalhoz hívó** (Konsza, b.l. Erdély)

Vajda, tvoje gosli naj malo hejnyejo,

Vajda, hegedűnek szűnjék meg pengése! Ni vase osztrógví, pleszci! necinkajo.

Némuljon el immár sarkantyúk pengése! Zsenszke pa po kotéj naj nérzabolijo.

Halgasson menyecskeké tréfás bigyegése.

Zanimivo je, da imajo tako Slovenci kot Madžari za svojo narodno jed - zelje.

Gda sze zelje gori prineszé (Sztarisinsztvo 1807, 35-36) **Káposztaköszöntő** (Bodroghalász, Volly, 1947, 47-48)

Tou je escse hrána, nassega Országá, Ez ám jó uraim az étkek vezére,

Szlovenszkomi lűsztví, jejsztvína predrága,

Nemes magyar hazánk, országunk címere,

Escse í Kravlovujve, paszko májo na nyé,

A királyoknak is vagyon nagy kedvére,

Blá'sena je zemla, gde je tou korenýe.

Áldott, ahol terem ennek a gyökere.

Od druge izdaje naprej je v knjižici pesem "Beteg devojke", ki se poje na melodijo madžarske pesmi "Lányok fonják a lencsöszt". Tekst je v bistvenih motivih podoben. Mati ponuja žalostni hčerki "lejepe čizmice" (cipót veszek) in "szvilne szűknjice" (szoknyát veszek), toda ona si želi fanta. Naša, slovenska varianta je za tri kitice daljša in malo prepisana. Pojejo jo še danes, znana je po prvi kitici:

Vica plejla mrkevco, Lányok fonják a lencsöszt, i slišála kukujco.

Beszélgetik magok közt, "Jaj, mati! - tak veli,

Jaj, anyám, a fonás! jaj, meni nika falí!"

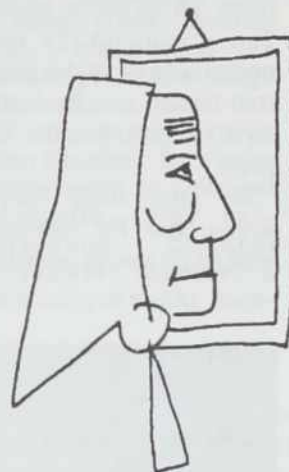
Nehéz a várakozás.

Izvirnikov vseh pesmi in tekstov še ni uspelo najti. Konferenca je bila dobra priložnost za srečanje s kolegi, ki se ukvarjajo z isto temo. Izmenjava lastnih izkušenj in rezultatov, koristni nasveti kolegov so največja pridobitev takih konferenc. Kakor se pravi: najbolj koristni so pri vseh konferencah odmor!

Marija Kozar

NAŠE PESMI (60)

PALCA JE TRDA

Ta palca je trda, kak ta drejvo lejs, baba, če neš dobra, mo meli vraži ples. Tašo stvar na svejti, jo nišče nešče meti, tau babico na ramico, zlaudi mi jo dau.

Po iži se mi šeta, kak ta fraj gospoda, v gladalo se mi gleda, kak stara, grblava. Tašo stvar na svejti, jo nišče nešče meti, tau babico na ramico, zlaudi mi jo dau.

(Slovenska ves) -mkm-

SPREMLJANJE MEDIJEV NA NARODNOSTNO MEŠANEM PODROČJU V LENDAVI

Od 7.-9. oktobra je v mestu Békéscsaba potekala V. Mednarodna etnološka konferenca o raziskovanju narodnostnih skupnosti, katere sem se udeležila z referatom o spremljanju medijev v Lendavi. V nadaljevanju bom predstavila povzetek referata. Obravnavani podatki so bili pridobljeni v okviru raziskovalnega projekta Medetnični odnosi in narodna identiteta v mestu Lendava. Projekt sta izvajala Inštitut za narodnostna vprašanja in Ljubljani ter Országos Idegennyelvű Könyvtár iz Budimpešte. Podatki so bili zbrani l. 1991. Anketirali smo 678 oseb. Med anketiranci je bilo 54,7 % Slovencev, 31,8 % Madžarov in 13,5 % oseb kake druge narodnosti.

Na narodnostno mešanem področju, kjer s strani večinskega naroda ni večjih nasprotovanj, ki bi pripadnikom narodnostnih skupnosti onemogočala, da ohranjajo, izražajo in razvijajo svoje posebnosti ter svojo narodnostno identiteto, pokrivajo prostor sredstev množičnega obveščanja trije dejavniki: manjšinska občila, občila večinskega naroda in občila matičnega naroda. Narodnostno mešano območje Prekmurja lahko štejemo med tiste, kjer pripadnikom narodnostne skupnosti večinski narod zagotavlja potrebne pogoje za: spremljanje množičnih občil matičnega naroda, vključevanje lastne problematike narodne skupnosti v večinska občila in pomoč pri vzpostavitvi čim širše mreže lastnih sredstev

obveščanja.

Obdelala sem spremljanje časopisov (Delo, Večer, Vestnik), radia (Ljubljana, Maribor, Murska Sobota), televizije (Ljubljana 1, Ljubljana 2) večinskega (slovenskega) naroda ter spremljanje časopisov (Népujság, Muratáj), radia (Lendava), televizije (Ljubljana-oddaja Mostovi-Hidak) manjšinskega (madžarskega) naroda. Sedaj se radio in TV Ljubljana imenujeta radio in TV Slovenija.

Pri pogostosti spremljanja medijev so bili možni odgovori: nikoli, redko, pogosto, redno.

Dobljeni podatki so pokazali, da se med slovenskimi mediji redno najpogosteje spremlja TV Ljubljana 1, in to pri vseh etničnih skupnostih. Največji odstotek odgovora nikoli je pri Slovencih za časopis Večer, nikoli pa največ Madžarov ne spremlja časopisa Delo, pripadniki kake druge etnične skupnosti pa časopisa Vestnik.

Med madžarskimi manjšinskimi mediji se redno najpogosteje spremlja radio Lendava. Madžari ga redno spremljajo najpogosteje, Slovenci in pripadniki kake druge etnične skupnosti pa redno najpogosteje spremljajo TV Lj. - oddaja Mostovi-Hidak. "Najmanj" (največji odstotek odgovora nikoli) se med madžarskimi manjšinskimi mediji spremlja časopis Muratáj, in to pri vseh etničnih skupnostih.

Na splošno se največ spremlja televizija, najmanj

pa časopisi. Pri zadovoljevanju potreb po obveščeni, izobraževanju in razvedrilu z mediji smo zajeli časopise, radio in TV po posameznih področjih (lokalne novice, splošno obveščanje in politika, kultura, izobraževanje, šport, glasba in filmi).

Omejila se bom na procentualni prikaz zadovoljevanja potreb po obveščeni, izobraževanju in razvedrilu; Madžari pa s slovenskimi mediji zadovoljijo 70,2 % svojih potreb.

Madžarska manjšina na narodnostno mešanem področju v Lendavi v veliki meri izrabi možnosti sredstev množičnega obveščanja v lastnem jeziku, vendar pa velik del svojih potreb po obveščeni in drugih področjih zadovoljuje preko občil večinskega naroda v slovenskem jeziku. Tudi Slovenci si del svojih potreb (procentualno zelo malo) zadovoljijo z madžarskimi manjšinskimi mediji. Sredstva množičnega obveščanja lahko igrajo pomembno vlogo kot posredniški element med širšo družbeno skupnostjo in manjšino. Ta vidik lahko deluje kot faktor združevanja ali oddaljevanja med omenjenimi skupnostmi.

Katarina M. Hirnök

KA JE TAU?

KAK SE ZOVÉ
na Gorenjon Siniki

.....
na Dolenjon Siniki

.....
v Ritkarovci

.....
na Verici

.....
v Števanovci

.....
v Andovci

.....
v Slovenskoj vesi

.....
v Sakalauvci

Kak so nicali:

REŠITEV IZ 19. ŠTEVILKE

preslica, koželj: pokončna palica, na katero privežejo kodeljo pri preji guzsaly: rúd, amelyre a fonásnál a rostcsomót felkötik

Tak se zové na Gorenjon Siniki presličnjek, v Slovenskoj vesi kaudala.

Tak so nicali: Predica na presličnjek djála bábo i s toga prdcía, naredla prejo, štero so gorzmotali na motovilo. Predeno so oprali, dozvujali. Krugle so naredli, pa nesli kalci, šteri je naredo platno.

VI STE NAM POSLALI

Tau je kodalo. Na te draug so gorzvezali prdivo, pa so tak ženske prele. Eno šalico so eške gorzvezali, gde so prste nut namakale, ka so te na leki prele.

Gabor Bajzek
in Viktor Časar
OŠ G. Senik

PORABSKE ZGODBICE ZA MLADI ROD

30-40 lejt nazaj smo ovak živali, kak zdaj. V Porabji je malo lúdi ojdló v Varaš delat, etak so lúdje doma grúnt delali. Vsakšo pavarsko delo je melo svoj cajt pa šego. Nej so bili traktorje pa mašini, lúdje so z rokami s konjami, s kravami delali. Etak so pa vekšo delo največkrat tak obredili, ka so eden drugoga na pomauč zvali.

Letos je tú kaulak prišla djesen. Etakšoga reda lúdje vse notspravlajo, ka so cejlo leto pauvali. Gnauksvejta je ranč tak bilau. Razlika je samo tau, ka je te vsakšo delo melo nikoš posebno šego. Povejmo, gde je že tau, kak smo tistoga reda kukarco pauvali pa lúpali, pa na zimau ta kvrtérali? Če bi se vi starejši radi spominali, vam na kratko dojspišem, kak je tau šlau.

Kukarco so lúdje z rokami pobrali, na njivi so velke kúpe vkúpzlúčali. Večer so pa tau kukarco domau vozili v škedjen. Če je stoj velki pavar biu, je večkrat škedjen puni biu s kukarcov, tej menkši so pa na edno stran nasipali škedjen. Vert so skončali, da do tau kukarco vólúpali. Mlajši smo mogli sausadom pa žlati prajti, nji zvati na večer kukarco lúpat. Tau je najvekša radost bila mladini. Dekle so se že rano pripraviale na lúpanje. Nej ovak podje! Razlika je samo ta bila, ka so samo tiste dekle prišle, stere so zvali, podje so se pa vkúpnabrali, vkúpzgučali pa so se tam prauto konca notpostavili.

Vertinja, gde so lúpali kukarco, je tú mejla svojo brigo. Nalekla je sad, v največ mestaj so spekli perece. Gda so z delom dokončali, te so z edno drvenkov gorzrezene friške perece prinesli v škedjen. Vert je pa noso mošt.

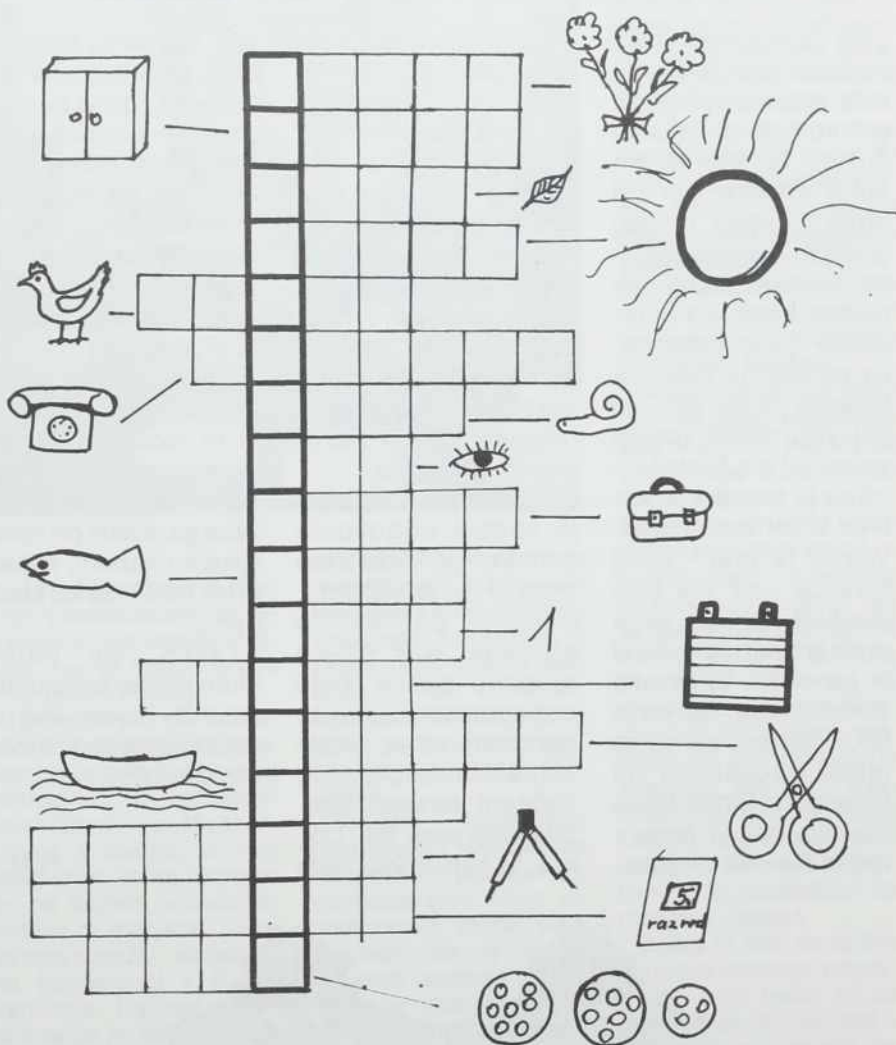
Lúpanje je veselo bilau. Dekle so popejvale, ženske so klajfale, moški so pa politiko pelali. Ženske so lúpale, moški so pa navekša vezali kukarco, zatok ka je vert olúpáno pa zvezano kukarco na drugi den v škednji pa na pauda (na podstrešju) gor obešavo, tam je senila.

Najbola so se čútili na lúpanji dekle pa podje. Gda je lúpanje prauto konca šlau, so podje prišli. Vkúp so si zgučali, kak do dekle nadevali z lupinjami. Dekle so že nej trnok mogle nika nej gesti, zatok ka so tau mogle paziti, aj je podje ne zgrabijo. Če je pa ta ali tista nej mogla vujdti, te jo loško vcuj šlau. Podje so go dojprijali pa so pod tjiklo nadevali kukarčno lupinje, kelko je not šlau. Tak so je nedenili, ka je vse raščelo pa praščelo. Včasín so vse ta zmlatili, ka je vertinja nalekla za gesti pa za piti. Gda so kakšno dekle nadenili, te so go pistili. Ona je letejla, pa kak je skakala, tak se je lupinje vótrausilo s tjikle. Mi mlajši, gda smo na drugi den zazrankoma v šaulo šli, smo vedli, stero dekle so nadenili, zatok ka je lupinje paut kazalo.

Gde so pa že tisti večeri...

I. Barber

KRIŽANKA

Učenci 5. razreda OŠ G. Senik

MOTKA PA DOMOTOŽJE

Na Janezovom brejgi na Gorenjom Siniki sta inda svejta bili dveji izi, eni so tak gučali, ka Žužini. Té dveji izi so spoj ejsktra bili od drugi iz, spoj pauleg grajnce. Te so pa gnauk po bojnski cajtaj tak nauvo vogrsko-štajersko mejo potegnili, ka od tistoga mau sta tévavda rama več nej cuj vogrskomi rosagi valon, liki cuj Austriji.

Tau je prej edno vertinjo trnok razžalostilo. Včasik je prej - spoj sprvoga - na ves glas djaukala, tak, ka se je prej grajnce čulo. Te si je pa sledik tá ženska zbrodila nika. Tau pa je tak vöprišlo, ka se je njena padaškinja na Gorenjom Siniki trnok bodjala, gda je prej k njej prišla - na skrúma -

po vesi. (Ne pozabimo, ka je tistoga cajta ostra bila na Vogrskom sodačija pa policija!)

Te pa gnauk sinčarska ženska pita svojo padaškinjo iz Avstrije (prva so skor sausadice bile), če se ne bogi samo tak, ilegalno prej grajnce oditi? Ka baude, če go zgrabijo vogrski graničarje? Eške v vauzo prej tó leko pride.

"Ah, nika se ti ne boj!" je veselo odgovorila padaškinja. "Vidiš ti tau motko? Ta je vsigder z menov, pa mi ta pomaga. Kak čalejri njegova palica. Gda prej grajnce pridem pa ger vidim, ka se bližajo vogrski sodacke, brž začnem okapati tam, gde sam ranč gé. Tak, kak bi tisto moja njiva

bila. Na čenoj koli njivi sam, ge samo začnem okapati, gda je nevola, sodacke pa mislijo, ka sam z vesi doma. (Nej žalostno, ka se nekaj more skrivati pa bodjati, ka v svoji vesi odi, samo zato, ka so nikši političarji pri zelenom stoli ovak potegnili mejo?!) Pau Meleknoga vrejka sam že vookopala. Pa bi te rada prosila, ka povej drugim lidan tú na Gorenjom Siniki tó, ka zaka ge včasik po njinaj njivam okapam, nej ka bi tak mislili, ka kaj kradnem..."

Takšo fele formo krumple nej slabaudno kradniti. Rojstni kraj pa rojstno državo pa ti leko vkradnejo?!...

Fr.M.

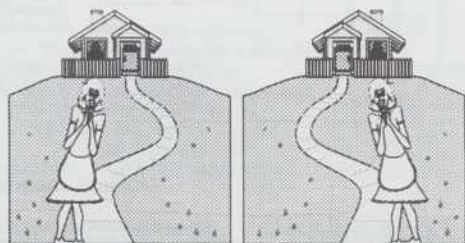
NIKA ZA SMEJ

KAK LEKO BOGATI GRATAMO?

Po vesi odi eden človek od iže do iže pa lústvo napelava, aj ma podpišajo zavarovanje za svoj žitek (életbiztosítást). Naš Gustek - kak ga že poznate - je strašno šparavan človek. Ne podpiše tak naletja tau pa tisto, spoj pa te nej, če pejnaze trbej vódati. Te sejftar je pa tú nej na glavau spadno, dobro pa brž je spozno Gusteka. Etak je pa obrno svoj guč pa Gusteki tak pravi: "Človek: pribrodite, če meni tau potpišate, naletja leko bogati gratata."

Gusteki oči so zdaj bole svetle gratale pa pita, kak de tau šlau? Of etak pravi: "Če si, povejmo, vi rokau sterete, dobite dyej djezero forintov. Če si nogau sterete, dobite štiri djezero forintov. Če bi

se pa vam - baug ne daj - povejmo, sinjek vtrgno, te pa nagnauk bogati postanete, telko pejnaz dobite." Gustek je samo tau čújo, ka bogati postane, tak nagnauk je podpisov papir.

PORABJE

**ČASOPIS ZVEZE
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p. p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4,
69000 Murska Sobota
Slovenija